KUTSESTANDARD

Kliiniline psühholoog, tase 7

Kutsestandard on dokument, milles kirjeldatakse tööd ning töö edukaks tegemiseks vajalike oskuste, teadmiste ja hoiakute kogumit ehk kompetentsusnõudeid. Kutsestandardeid kasutatakse õppekavade koostamiseks ja kutse andmiseks.

Kutsenimetus	Eesti kvalifikatsiooniraamistiku (EKR) tase
Kliiniline psühholoog, tase 7	7

Võimalikud spetsialiseerumised ja nimetused kutsetunnistusel	
Spetsialiseerumine	**Nimetus kutsetunnistusel**
Kliiniline lapsepsühholoogia	Kliiniline lapsepsühholoog, tase 7
Kliiniline psühholoogia-psühhoteraapia	Kliiniline psühholoog-psühhoterapeut, tase 7
Kliiniline kohtu- ja korrektsioonipsühholoogia	Kliiniline kohtu- ja korrektsioonipsühholoog, tase 7
Neuropsühholoogia	Neuropsühholoog, tase 7

A-osa
KUTSEKIRJELDUS

A.1 Töö kirjeldus

Kliinilise psühholoogi töö on psüühilise distressi, psüühika- ja käitumishäirete, puuete ja riskikäitumise hindamine, leevendamine, ravimine ja ennetamine. Kliinilise psühholoogi töö esitab kõrgendatud nõudeid tema eetilistele põhimõtetele ja isikuomadustele. Kliiniline psühholoog spetsialiseerub järgmistele valdkondadele: kliiniline lapsepsühholoogia, psühhoteraapia, kliiniline kohtu- ja korrektsioonipsühholoogia ja neuropsühholoogia.
Kliinilise psühholoogi töö sisu on inimese isiksuseomaduste, psüühiliste protsesside ja probleemide hindamine ja mõõtmine kehaliste ja psüühiliste haiguste ning inimese psühhosotsiaalse funktsioneerimise raskendatuse puhul, psüühika- ja käitumishäirete psühholoogiline diagnostika, toetav psühhoteraapia, nõustamine, konsulteerimine, õpetamine ja nooremate kolleegide töö juhendamine, eksperthinnangute andmine kliinilise psühholoogia valdkonda kuuluvates küsimustes, koostöö teiste erialade spetsialistidega. Kliinilise psühholoogi töö meetod seisneb tööhüpoteeside püstitamises ja kontrollimises ning oma kutseoskuste ja teadmiste rakendamises iga inimese või grupi puhul vastavalt tema eripärale.

A.2 Tööosad

A.2.1 Eesmärkide määratlemine
1. Info kogumine pöördumise põhjuste kohta
2. Info analüüsimine ja patsiendi vajaduste struktureerimine
3. Eesmärkide püstitamine ja selleks vajalike vahendite määratlemine
4. Eesmärkide kooskõlastamine

A.2.2 Patsiendi hindamine
1. Patsiendi isiksuseomaduste, psüühilisi protsesside ja probleemide vaatluse hindamine
2. Patsiendi võimete, kognitiivsete funktsioonide ja probleemide hindamine
3. Patsienti ümbritseva keskkonna hindamine
4. Hindamistulemuste analüüsimine ja tõlgendamine
5. Diagnostiliste ja diferentsiaal-diagnostiliste hüpoteeside püstitamine
6. Töövõime, sõjaväekõlbulikkuse, potentsiaalselt ohtlikes tegevustes osalemise hindamine

A.2.3 Kliinilis-psühholoogiline sekkumine
1. Sekkumiste planeerimine

2. Patsiendi ja tema tugivõrgustiku nõustamine
3. Patsiendi tugivõrgustiku ning häirete ja puuetega inimestega töötavate spetsialistidega konsulteerimine
4. Häirete ja puuetega inimestega töötavatele spetsialistidele jt infot vajavatele isikutele ja organisatsioonidele konsultatsioonide andmine
5. Toetava individuaalse psühhoteraapia tegemine
6. Grupinõustamise jt toetavate kliinilis-psühholoogiliste sekkumiste korraldamine
7. Situatsioonile suunatud sekkumiste rakendamine

A.2.4 Kliinilis-psühholoogiliste sekkumiste hindamine
1. Lähte- ja lõpptaseme hindamiste-mõõtmiste tegemine ja sekkumise efektiivsuse hindamine
2. Täiendavate sekkumiste planeerimine ja rakendamine
3. Tulemuste tõlgendamine
4. Järelhindamiste tegemine

A.2.5 Teabe jagamine patsientidele ja avalikkusele
1. Patsientidele tagasiside andmine
2. Töökokkuvõtete kirjutamine
3. Erialaste arvamuste andmine töövõime, sõjaväekõlbulikkuse, potentsiaalselt ohtlikes tegevuste osalemise kohta
4. Avalikkusele teabe andmine ja erialaselt põhjendatud arvamuste esitamine

A.2.6 Kliinilise psühholoogi erialane areng ja koostöö
1. Erialateadmiste ja -oskuste täiendamine ja arendamine
2. Oma töö analüüsimine ja täiendamine
3. Koostöö tegemine arstide ja teiste spetsialistidega
4. Töögruppides osalemine
5. Erialase tegevuse reflekteerimine ja hindamine

Spetsialiseerumisega seotud tööosad

Kliiniline lapsepsühholoogia
A.2.7 Lapse ja pereliikmete vajaduste määratlemine ja eesmärkide püstitamine
1. Lapse probleemide määratlemine
2. Pereprotsesside analüüsimine
3. Koostöös pere või eestkostjaga eesmärkide püstitamine

A.2.8 Lapse kliinilis-psühholoogiline hindamine ja testimine
1. Lapse kliinilise hindamise ja testimise kavandamine ja tegemine erinevates valdkondades
2. Probleemide kujunemise ja dünaamika hindamine
3. Hindamise tulemuste ja lapse probleemide analüüsimine ja interpreteerimine
4. Hindamise tulemuste seostamine erinevatest allikatest saadud informatsiooniga

A.2.9 Tõenduspõhiste psühholoogiliste sekkumiste kavandamine ja rakendamine lastel
1. Lapse ja tema tugivõrgustiku nõustamine.
2. Lapse, vanema kui ka võrgustiku tasandil sekkumise kavandamine ja rakendamine.
3. Tugisüsteemide ja pere toimetulekuressursside hindamine.
4. Sekkumise efektiivsuse hindamine.

Kliiniline psühholoogia-psühhoteraapia
A.2.10 Tõenduspõhise psühhoteraapia läbiviimine
1. Patsiendi seisundi hindamine.
2. Probleemide määratlemine ja kontseptualiseerimine.
3. Teraapia eesmärkide püstitamine ja teraapiaprogrammi kavandamine.
4. Teraapia läbiviimine.
5. Tulemuste analüüsimine ja plaani korrigeerimine.
6. Järelhindamise ja toetusseansside korraldamine.

Kliiniline kohtu- ja korrektsioonipsühholoogia
A.2.11 Psühholoogia-alaste eksperdiarvamuste andmine menetlusasjades

1. Menetlusasja hindamine. 2. Täiendavate andmete kogumine. 3. Psühholoogilise uuringu kavandamine ja tegemine. 4. Uuringu tulemuste integreerimine muude andmetega. 5. Erialase ekspertarvamuse andmine. A.2.12 Hälbiva käitumise juhtumite kliiniline analüüs 1. Hälbiva käitumise juhtumi psühholoogiliste komponentide hindamine kogumis. 2. Kliendi psüühilise seisundi ja kognitiivsete funktsioonide tasemete hindamine 3. Kliendi käitumise ja tema psüühilise seisundi dünaamika analüüsimine hinnatava juhtumi jooksul. 4. Erialase hinnangu andmine. A.2.13 Tõenduspõhise psühhokorrektsiooni kavandamine ja tegemine 1. Kliendi psüühilise seisundi ja aktuaalsete probleemide hindamine 2. Kliendi varasemate delinkventse käitumise juhtumite analüüsimine. 3. Kliendi muutumispotentsiaali hindamine. 4. Sekkumisprogrammi kavandamine ja läbiviimine. Neuropsühholoogia A.2.14 Neuropsühholoogiline hindamine 1. Patsiendi üldseisundi ja väliselt avalduvate toimetulekuraskuste hindamine. 2. Andmete analüüsimine. 3. Neuropsühholoogilise uuringu kavandamine ja tegemine. 4. Patsiendi kognitiivsete defitsiitide kogumi kohta hinnangu andmine. A.2.15 Tõenduspõhine neuropsühholoogine sekkumine 1. Kognitiivsete funktsioonide taastamise optimaalse dünaamika määratlemine. 2. Neuropsühholoogiliste sekkumiste kavandamine ja rakendamine. 3. Sekkumiste tulemuste hindamine. 4. Edasiste sekkumiste plaani korrigeerimine. 5. Patsiendi elu- ja töökeskkonnast tulenevate toetavate ja/või pärssivate tegurite hindamine. 6. Pikaajalise kompleksse programmi kavandamine. 7. Püsiva kognitiivse defitsiidiga patsiendi lähivõrgustikuga töötamine.
Valitavad tööosad
A.2.16 Kliinilise psühholoogia erialameetodite arendamine 1. Patsientide vajaduste seiramine ja analüüsimine 2. Psühholoogiliste teenuste, mõõtmis- ja sekkumisvahendite kavandamine, väljatöötamine ja kohandamine 3. Psühholoogiliste teenuste rakendatavuse, mõõtmis- ja sekkumisvahendite psühhomeetriliste omaduste testimine 4. Tulemuste tõlgendamine 5. Psühholoogiliste teenuste rakendatavuse, mõõtmis- ja sekkumisvahendite kasulikkuse ja kliendisõbralikkusehindamine A.2.17 Psühholoogiaalane koolitamine ja juhendamine 1. Loengute pidamine 2. Psühholoogiaalaste teadmiste jagamine 3. Üliõpilaste praktikate juhendamine 4. Superviseerimine 5. Õppe- või juhendmaterjalide väljatöötamine 6. Õppetöö läbiviimine haridusasutustes A.2.18 Kliinilise psühholoogia teadusuurimuste tegemine 1. Teadustegevuse planeerimine ja organiseerimine 2. Uurimuste tulemuste analüüsimine 3. Toimetamine ja retsenseerimine A.2.19 Kliinilise psühholoogia erialase teenuse väljatöötamine ja kasutamine

1. Vajaduste seiramine ja hindamine. 2. Enda kompetentside taseme seiramine ja hindamine. 3. Strateegiate valimine ja vastava teenuse väljatöötamine. 4. Sekkumis-, ennetus- ja rehabilitatsiooniprogrammide jms teenuste kavandamine ja elluviimine. A.2.20 Praksise haldamine 1. Praksise kavandamine. 2. Personalitöö korraldamine ja juhtimine. 3. Turundustegevuse korraldamine. 4. Finantside planeerimine ja haldamine. 5. Kvaliteedi tagamise süsteemi loomine ja säilitamine. 6. Klientide rahulolu hindamine.
A.3 Töö keskkond ja eripära
Kliiniline psühholoog töötab psüühika- ja käitumishäirete ja -puuetega inimestega. Kliinilised psühholoogid töötavad tervishoiuteenuse osutaja juures, sotsiaal-, haridus- ja korrektsiooniasutustes ning erapraksistes. Kliinilisel psühholoogil on spetsiaalse sisustusega eraldi tööruum ja on tagatud tingimused konfidentsiaalse info hoidmiseks. Vastavalt vajadusele võib töö toimuda väljaspool tavapärast tööruumi. Kliinilise psühholoogi tööaeg on paindlik ja jaguneb tööks patsientidega, tööks patsientide tugivõrgustikega, iseseisvaks tööks, koostööks teiste spetsialistidega ja enesetäiendamiseks. Töö toimub pingelises ja muutuvas keskkonnas, kõrgendatud haavatavuse seisundis klientide ja patsientidega.
A.4 Töövahendid
Kliinilise psühholoogi töövahendid on psühholoogilised hindamisvahendid (testid, küsimustikud, spetsiaalsed arvutiprogrammid jne), erialased teatmeteosed ja käsiraamatud, hindamist ning sekkumist toetavad abivahendid (teraapia töölehed, kunstitarbed, mänguasjad jms), arvuti, telefon jt kontoritarbed.
A.5 Tööks vajalikud isikuomadused
Töö häiretega või haavatavas olukorras inimestega nõuab kliiniliselt psühholoogilt empaatiat, sõbralikkust, siirust ja pingetaluvust. Kuna töö toimub mitmekesistes, muutuvates ja sageli ka ennustamatutes olukordades väga erinevate inimestega, nõuab töö temalt loovust, analüüsivõimet, iseseisva ja kriitilise mõtlemise oskust ning paindlikkust.
A.6 Kutsealane ettevalmistus
Kliiniline psühholoog on läbinud psühholoogia bakalaureuse- ja magistriõppe ja sellele järgneva kutseaasta, mis sisaldab spetsialiseerumiskursuseid ja juhendatud praktikat.
A.7 Enamlevinud ametinimetused
Kliiniline psühholoog, kliiniline lapsepsühholoog, kliiniline psühholoog-psühhoterapeut, kliiniline kohtu- ja korrektsioonipsühholoog, neuropsühholoog, psühholoog.

B-osa
KOMPETENTSUSNÕUDED

B.1 Kutse struktuur
Kliiniline psühholoog, tase 7 kutse taotlemisel tuleb tõendada kompetentsid B.2.1– B.2.6 ja läbiv kompetents B.2.21; Kliiniline lapsepsühholoog, tase 7 kutse taotlemisel tuleb täiendavalt tõendada kompetentsid B.2.7 - B.2.9; Kliiniline psühholoog-psühhoterapeut, tase 7 kutse taotlemisel tuleb täiendavalt tõendada kompetents B.2.10; Kliiniline kohtu- ja korrektsioonipsühholoog, tase 7 kutse taotlemisel tuleb täiendavalt tõendada kompetentsid B.2.11 – B.2.13; Neuropsühholoog, tase 7 kutse taotlemisel tuleb täiendavalt tõendada kompetentsid B.2.14 – B.2.15. Lisaks on võimalik tõendada valitavaid kompetentse B.2.16 - B.2.20.

B.2 Kompetentsid

KOHUSTUSLIKUD KOMPETENTSID

B.2.1 Eesmärkide määratlemine	EKR tase 7
Tegevusnäitajad: 1. kogub infot pöördumise põhjuste ja vajaduste kohta patsiendilt, pereliikmetelt ja teistelt spetsialistidelt, samuti haigusloost jt asjakohasest dokumentatsioonist, lähtudes psüühika- ja käitumishäirete diagnostilistest tunnustest ja häiretele iseloomulikest psüühilistest protsessidest; 2. analüüsib infot ja struktureerib patsiendi vajaduste süsteemi, lähtudes psüühika toimimise seaduspärasusest ja kasutades juhtumianalüüsi- ja struktureerimise mudelid ja meetodid; 3. püstitab koostöös patsiendiga ühised eesmärgid ja koostab sekkumiste ajakava, lähtudes patsiendi vajadustest ja tema tervislikust seisundist; määratleb koostöös patsiendiga eesmärkide saavutamiseks vajalikud vahendid (uuringud, protseduurid), lähtudes patsiendi tervislikust seisundist ja kaasaegse kliinilise ja tervisepsühholoogia teooriatest ja meetoditest; 4. vajadusel kooskõlastab eesmärgid ja vahendid (nt testid, arvutipõhised sekkumised) patsiendi pereliikmete ja raviarstiga.	
B.2.2 Patsiendi hindamine	**EKR tase 7**
Tegevusnäitajad: 1. hindab patsiendi isiksuseomadusi, psüühilisi protsesse ja probleeme, lähtudes psühholoogilise hindamise ning andmete- ja testiteooriast; 2. hindab patsiendi võimeid, kognitiivseid funktsioone ja probleeme, lähtudes psühholoogilise hindamise ning andmete- ja testiteooriast; 3. hindab patsienti ümbritsevat keskkonda, lähtudes kliinilise psühholoogia teooriatest; 4. analüüsib ja tõlgendab hindamistulemusi, kontseptualiseerib probleemid, püstitab psühholoogilised diagnoosid, lähtudes psüühika, psühhopatoloogia ja psühholoogia bioloogiliste aluste teooriatest ja kasutades kvalitatiivsed ja kvantitatiivsed uurimis- ja andmeanalüüsimeetodeid; 5. püstitab hindamistulemustest lähtudes diagnostilisi ja diferentsiaal-diagnostilisi hüpoteese, lähtudes psüühika- ja käitumishäirete klassifikatsioonist; 6. hindab töövõime, sõjaväekõlbulikkuse, potentsiaalselt ohtlikes tegevustes osalemise (nt relva kasutamine, autojuhtimine) jm küsimustes.	
B.2.3 Kliinilis-psühholoogiline sekkumine	**EKR tase 7**
Tegevusnäitajad: 1. planeerib sekkumised (nt nõustamine, toetav või intensiivne psühhoteraapia, rehabilitatsioon, lähedaste konsulteerimine), mis vastavad patsiendi vajadustele ja talle tehtud hindamiste tulemustele; 2. nõustab patsienti ja tema tugivõrgustikku, kasutades sobivaid nõustamise ja psühhoteraapia teooriaid ja meetodeid; 3. konsulteerib patsiendi tugivõrgustiku ning häirete ja puuetega inimestega töötavate spetsialistidega, kogub neilt asjakohast teavet sekkumisplaani rakendatavuse ja tugivõrgustiku kaasamise võimaluste kohta; 4. annab konsultatsioone häirete ja puuetega inimestega töötavatele spetsialistidele jt infot vajavatele isikutele ja organisatsioonidele; 5. teeb toetavat individuaalset psühhoteraapiat, kasutades tõenduspõhiseid psühhoteraapia teooriaid ja meetodeid; 6. korraldab grupinõustamisi jt toetavaid kliinilis-psühholoogilisi sekkumisi (nt riskikäitumise vähendamine, läbipõlemise ennetamine, probleemilahenduse jt. meetodite treening, toetav grupiteraapia), kasutades tõenduspõhiseid sotsiaalpsühholoogia, sh. grupitöö teooriaid ja meetodeid; 7. rakendab situatsioonile suunatud sekkumisi (nt toetava keskkonna kujundamine, stimulatsiooni vähendava keskkonna loomine), kasutades tõenduspõhiseid meetodeid.	
B.2.4 Kliinilis-psühholoogiliste sekkumiste hindamine	**EKR tase 7**
Tegevusnäitajad: 1. teeb lähte- ja lõpptaseme hindamised-mõõtmised ja selle põhjal kontrollib sekkumise efektiivsust, kasutades psühholoogiliste mõõtmiste ja hindamiste teooriaid ja tehnikaid; 2. planeerib ja vajadusel rakendab täiendavaid sekkumisi ja tagasilanguste ennetamise seansse, kasutades tõenduspõhise sekkumise teoreetilised aluseid ja rakendusmeetodeid ning efektiivsuse uurimise meetodeid; 3. tõlgendab tulemusi, kasutades empiiriliste uurimuste tegemise metodoloogiat ning andmeanalüüsi ja tulemuste tõlgendamise põhimõtteid;	

4. määratleb järelhindamise vajaduse ja viib selle läbi.	
B.2.5 Teabe jagamine patsientidele ja avalikkusele	**EKR tase 7**
Tegevusnäitajad: 1. annab patsientidele tagasisidet nendega tehtud uuringutest patsiendile arusaadaval viisil, arvestades psüühiliste häirete ja puuetega inimeste eripära ja kommunikatsiooni spetsiifikat; 2. kirjutab saadud tulemuste põhjal töökokkuvõtteid, raporteid haiguslugudesse jm. ametlikesse dokumentidesse, eksperthinnanguid jms, kasutades korrektset erialakeelt; 3. annab erialaseid arvamusi töövõime, sõjaväekõlbulikkuse, potentsiaalselt ohtlikes tegevuste osalemise (nt relva kasutamine, autojuhtimine) jms kohta, lähtudes hindamistulemustest ja erialateadmistest; 4. annab avalikkusele teavet ja esitab tõenduspõhiseid arvamusi psüühikahäireid ja psühholoogilisi probleeme puudutavates küsimustes, kasutades kommunikatsiooni-, suhtlemis- jm sotsiaalpsühholoogia meetodeid.	
B.2.6 Kliinilise psühholoogi erialane areng ja koostöö	**EKR tase 7**
Tegevusnäitajad: 1. täiendab ja arendab pidevalt oma erialateadmisi ja -oskusi nii oma töö kitsama eripära kui ka eriala üldiste arengute lõikes; 2. analüüsib oma tööd kriitiliselt ja täiendab end, nii et oleks tagatud jätkuv areng kõikide kliinilise psühholoogi kohustuslike kompetentside osas; 3. teeb koostööd arstide ja teiste spetsialistidega ning hoiab end kursis kutsetegevuse jaoks oluliste kõrvalerialade (nt psühhiaatria, neuroloogia, koolipsühholoogia) baasteadmiste ja meetoditega; 4. osaleb kovisioonigruppides, kliinilistel konverentsidel, juhtumiaruteludes vms igapäevatöö üldistamise/ analüüsimise tegevustes; 5. reflekteerib ja hindab enda erialast tegevust, selgitab enesearengu vajadused ning kavandab tegevused enda arendamiseks, kasutades eneseanalüüsi vahendeid, töötulemuste analüüsi ja saadud hinnanguid.	

SPETSIALISEERUMISEGA SEOTUD KOMPETENTSID

Kliiniline lapsepsühholoog, tase 7 – kompetentsid B.2.7 - B.2.9;
Kliiniline psühholoog-psühhoterapeut, tase 7 – kompetents B.2.10;
Kliiniline kohtu- ja korrektsioonipsühholoog, tase 7 – kompetentsid B.2.11 - B.2.13;
Neuropsühholoog, tase 7 – kompetentsid B.2.14 - B.2.15

Kliiniline lapsepsühholoogia	
B.2.7 Lapse ja pereliikmete vajaduste määratlemine ja eesmärkide püstitamine	**EKR tase 7**
Tegevusnäitajad: 1. määratleb lapse probleemid nii pere kui laiema süsteemi kontekstis, lähtudes lapselt, perelt, spetsialistidelt ja asjakohasest dokumentatsioonist saadud informatsioonist; 2. analüüsib lapse probleeme, pereprotsesse ja nende dünaamikat lähtudes lapse arengust ja arenguteooriatest, psüühika- ja käitumishäirete kujunemise mehhanismidest ja riskiteguritest; 3. püstitab koostöös pere või eestkostjaga eesmärgid lähtudes lapse probleemidest, vajadustest ja tervislikust seisundist ning täpsustab nende saavutamiseks vajalikud vahendid.	
B.2.8 Lapse kliinilis-psühholoogiline hindamine ja testimine	**EKR tase 7**
Tegevusnäitajad: 1. kavandab ja viib läbi erinevates valdkondades (käitumine, emotsionaalne, sotsiaalne, üldine areng ja kognitiivsed võimed, isiksus) lapse kliinilise hindamise ja testimise lähtudes lapse arengutasemest ja kasvukeskkonnast ning kasutades sobivaid meetodeid (nt vaatlus, intervjuu, küsimustikud, testid); 2. hindab probleemide kujunemist ja dünaamikat nii lapse kui keskkonna (nt pere, tugivõrgustik, kool) tasandil, lähtudes arenguteooriatest, psühhopatoloogia kujunemise mehhanismidest ja riskiteguritest ning kasutades sobivaid meetodeid (nt vaatlus, intervjuu, küsimustikud, testid); 3. analüüsib ja interpreteerib hindamise tulemusi ja lapse probleeme, lähtudes lapse arengu seaduspärasustest ja psüühika- ja käitumishäirete klassifikatsioonist; 4. seostab hindamise tulemused erinevatest allikatest saadud informatsiooniga ja interpreteerib tulemusi laiemas kontekstis.	

B.2.9 Tõenduspõhiste psühholoogiliste sekkumiste kavandamine ja rakendamine lastel	EKR tase 7
Tegevusnäitajad: 1. nõustab last ja tema tugivõrgustikku; 2. kavandab ja rakendab sekkumisi nii lapse, vanema kui ka võrgustiku tasandil, tuginedes ühele tõenduspõhisele teraapiasuunale ning arvestades laste- ja noorukite psühhoteraapia eripäradega; 3. hindab tugisüsteemide ja pere toimetulekuressursse (nt sotsiaalseid, emotsionaalseid, kognitiivseid) sekkumiste planeerimisel ja teeb koostööd erinevate süsteemidega; 4. hindab sekkumise efektiivsust ja vajadusel korrigeerib sekkumisi.	

Kliiniline psühholoogia-psühhoteraapia	
B.2.10 Tõenduspõhise psühhoteraapia läbiviimine	**EKR tase 7**
Tegevusnäitajad: 1. hindab teraapia sobivust patsiendile, lähtudes patsiendi terviseseisundist ja tõenditest psühhoteraapia efektiivsuse kohta; 2. määratleb ja kontseptualiseerib patsiendi probleemid, püstitab hüpoteesid häire avaldumist ja püsimist soodustavate mehhanismide ja tegurite kohta, lähtudes ühe tõenduspõhise psühhoteraapiakoolkonna mudelitest psühhopatoloogia ja häirete kohta; 3. püstitab teraapia eesmärgid ja kavandab teraapiaprogrammi, lähtudes patsiendi vajadustest ja tuginedes oma teraapiakoolkonna põhimõtetele teraapiaprotsessi ja -struktuuri kohta; 4. viib läbi teraapia, lähtudes kavandatud teraapiaprogrammist ja kasutades oma teraapiakoolkonna meetodeid; 5. analüüsib teraapia tulemusi ja vajadusel korrigeerib plaani ning püstitatud hüpoteese, lähtudes teraapia efektiivsuse hindamise ja tagasilanguste prognoosimise põhimõtetest; 6. korraldab järelhindamise ja toetusseansid, lähtudes patsiendi tervisevajadustest ja kasutades oma teraapiakoolkonna meetodeid.	

Kliiniline kohtu- ja korrektsioonipsühholoogia	
B.2.11 Psühholoogia-alaste eksperdiarvamuste andmine menetlusasjades	**EKR tase 7**
Tegevusnäitajad: 1. hindab menetlusasja materjalides olevaid andmeid isiku seisundi ja toimetulekutaseme kohta, analüüsib materjali lähtuvalt psüühika toimimise üldistest seaduspärasusest leidmaks kognitiivse defitsiidi; 2. kogub täiendavaid dokumenteeritud andmeid isiku psüühilise seisundi ja toimetulekutaseme kohta, arvestades koostöö põhimõtteid teiste erialade spetsialistidega; 3. kavandab ja teeb psühholoogilise uuringu, kasutades sobivaid meetodeid (nt vaatlus, intervjuu, testid); 4. integreerib psühholoogilise uuringu tulemused muude isiku psüühilist seisundit ja toimetulekutaset kirjeldavate andmetega ja koostab ekspertiisiakti vastavalt õigusaktides sätestatule; 5. annab ekspertiisiaktis erialase ekspertarvamuse vastavalt ekspertiisiülesandele, lähtudes menetlusega seotud õigusaktidest ja ekspertarvamuse vormistamise põhimõtetest.	
B.2.12 Hälbiva käitumise juhtumite kliiniline analüüs	**EKR tase 7**
Tegevusnäitajad: 1. hindab hälbiva käitumise juhtumi psühholoogilisi komponente kogumis, lähtudes psüühika toimimise üldistest seaduspärasusest ja kasutades ohtliku käitumise retsidiivsusriski hindamise tõenduspõhised meetodid; 2. hindab kliendi psüühilist seisundit ja kognitiivsete funktsioonide taset, kasutades sobivaid meetodeid (nt vaatlus, intervjuu, testid); 3. analüüsib kliendi käitumise ja tema psüühilise seisundi dünaamikat hinnatava juhtumi jooksul, kasutades sobivaid meetodeid (nt dokumentaalsete andmete analüüs, vaatlus, intervjuu, testid); 4. annab erialase hinnangu hälbiva käitumise retsidiivsusriski ning riski juhtimise võimaluste kohta riski alandamise tõenduspõhiste meetodite abil.	
B.2.13 Tõenduspõhise psühhokorrektsiooni kavandamine ja tegemine	**EKR tase 7**
Tegevusnäitajad: 1. hindab kliendi psüühilist seisundit ja aktuaalseid probleeme, lähtudes psüühika toimimise üldistest seaduspärasusest;	

2. analüüsib kliendi varasemaid delinkventse käitumise juhtumeid, kasutades sobivaid meetodeid;
3. hindab kliendi muutumispotentsiaali, lähtudes analüüsi tulemustest;
4. kavandab ja viib läbi kliendi probleemile ja muutumispotentsiaalile vastava sekkumisprogrammi, kasutades tõenduspõhiseid psühhokorrigeerivaid individuaalseid või grupiprogramme ning pidades kinni psühhokorrigeerivate programmide rakendamise õiguslikest raamidest.

Neuropsühholoogia	
B.2.14 Neuropsühholoogiline hindamine	**EKR tase 7**
Tegevusnäitajad: 1. hindab patsiendi üldseisundit ja väliselt avalduvaid toimetulekuraskusi, kognitiivse defitsiidi mustrit ning säilinud kognitiivseid funktsioone, lähtudes psüühika toimimise üldistest seaduspärasusest, närvisüsteemi haiguste ja erinevate aju kahjustuste sümptomaatikast ning nende kulust; 2. analüüsib andmeid patsiendi psüühilise seisundi ja kognitiivsete defitsiitide senise dünaamika kohta, kasutades tõenduspõhise kliinilise jälgimise metoodikaid; 3. kavandab ja viib läbi neuropsühholoogilise uuringu, lähtudes patsiendi seisundist ning kasutades tõenduspõhise neuropsühholoogilise uurimise metoodikaid; 4. annab hinnangu patsiendi kognitiivsete defitsiitide kogumi kohta, lähtudes uuringu tulemustest; hindab väliselt avalduva toimetulekuraskuse astet ning annab soovitusi kognitiivse defitsiidga toimetuleku toetamiseks/ soodustamiseks.	
B.2.15 Tõenduspõhine neuropsühholoogine sekkumine	**EKR tase 7**
Tegevusnäitajad: 1. määratleb kognitiivsete funktsioonide taastamise optimaalse dünaamika, lähtudes hindamistulemustest ja neuroloogiliste haiguste ning ajukahjustuste järgsete seisundite sümptomaatika ja kulu üldistest seaduspärasustest; 2. kavandab ja viib läbi neuropsühholoogilised sekkumised, lähtudes patsiendi seisundist ja hindamistulemustest ning taastava neuropsühholoogia tõenduspõhisest metoodikast; 3. hindab sekkumiste tulemusi, kasutades neuropsühholoogilise uurimise tõenduspõhised ja patsiendi kliinilise jälgimise metoodikaid; 4. vajadusel korrigeerib edasiste sekkumiste plaani, lähtudes taastava neuropsühholoogia tõenduspõhisest metoodikast; 5. hindab patsiendi elu- ja töökeskkonnast tulenevaid toetavaid ja/või pärssivaid tegureid ning vajadusel nõustab keskkonna kohandamisel lähtudes erialateadmistest; 6. kavandab hindamistulemustest lähtuva neuropsühholoogilise rehabilitatsiooni programmi, mis toetab patsiendi kohanemist neuroloogilisest haigusest tingitud muutustega ja parandab iseseisva toimetuleku võimet; 7. töötab püsiva kognitiivse defitsiidiga patsiendi lähivõrgustikuga, teavitades ja juhendades võrgustiku liikmeid patsienti toetava olmelise keskkonna loomisel, suhtlemisel patsiendiga jt tegevustes, lähtudes hindamistulemustest ja erialateadmistest.	

VALITAVAD KOMPETENTSID

Taotleja soovi korral on võimalik tõendada valitavaid kompetentse B.2.16 - B.2.20.

B.2.16 Kliinilise psühholoogia erialameetodite arendamine	**EKR tase 8**
Tegevusnäitajad: 1. seirab ja analüüsib oma patsientide vajadusi uute psühholoogiliste teenuste, mõõtmis- ja sekkumisvahendite järele, lähtudes patsientide tervise vajadustest; 2. kavandab ja töötab välja neile vajadustele vastavaid psühholoogilisi teenuseid, mõõtmis- ja sekkumisvahendeid ning kohandab olemasolevaid, lähtudes psühholoogiliste mõõtmiste ja hindamiste teooriatest ja tehnikatest; 3. testib nende psühholoogiliste teenuste rakendatavust, mõõtmis- ja sekkumisvahendite psühhomeetrilisi omadusi, rakendades testiteooriad ja testide konstrueerimise põhimõtteid; 4. tõlgendab tulemusi, kasutades andmeanalüüsi ja interpretatsiooni meetodeid; 5. hindab nende psühholoogiliste teenuste, mõõtmis- ja sekkumisvahendite kasulikkust ja kliendisõbralikkust, lähtudes efektiivsushinnangutest ja patsientide rahulolust.	

B.2.17 Psühholoogiaalane koolitamine ja juhendamine	EKR tase 8
Tegevusnäitajad: 1. peab psühholoogia ja/või kliinilise psühholoogia loenguid, korraldab seminare/töötubasid psühholoogidele ja teistele tervishoiuvaldkonna töötajatele, lähtudes (kliinilise) psühholoogia tõenduspõhistest teooriatest ja meetoditest; 2. jagab psühholoogiaalaseid teadmisi teiste erialade esindajatele ja avalikkusele; 3. juhendab üliõpilaste praktikat ja kutset taotlevate psühholoogide tööd, lähtudes kliinilise psühholoogia õpetamise ja tööjuhendamise teoreetilistest mudelitest ja meetoditest; 4. superviseerib psühholoogide ja teiste vaimse tervise spetsialistide tööd; 5. töötab välja kliinilise psühholoogia alaseid õppe- või juhendmaterjale, lähtudes kaasaegse psühholoogiateaduse põhimõtetest; 6. peab loenguid, viib läbi seminare ja muud õppetööd ülikoolides ja teistes haridusasutustes	
B.2.18 Kliinilise psühholoogia teadusuurimuste tegemine	**EKR tase 8**
Tegevusnäitajad: 1. planeerib ja organiseerib teadustegevust, kavandab, korraldab ja juhendab kliinilise psühholoogia teadusuurimusi; korraldab ja juhendab nooremate kolleegide uurimusi või osaleb uurimusprojektides; 2. analüüsib uurimuste tulemusi, kirjutab erialaseid teadusartikleid ja avaldab neid eelretsenseeritavates teadusajakirjades ja/või koostab rakenduslikke materjale uute teadustulemuste praktikasse juurutamiseks, lähtudes kaasaegsetest andmeanalüüsi ja -interpretatsiooni meetoditest; 3. toimetab ja retsenseerib erialaseid teadusväljaandeid, osaleb erialaajakirjade toimetuskolleegiumide töös jms või osaleb aktiivselt teadus- ja/või erialakonverentsidel või muudel erialastel üritustel.	
B.2.19 Kliinilise psühholoogia erialase teenuse väljatöötamine ja kasutamine	**EKR tase 7**
Tegevusnäitajad: 1. seirab ja hindab kliinilise psühholoogia situatsiooni Eestis, elanikkonna psüühilisi probleeme ja vajadusi teenuste järele, ühiskonna ja riigi tellimusi neile vajadustele vastavate teenuste pakkumiseks, arvestades Maailma Tervishoiuorganisatsiooni (WHO), Euroopa Liidu ja Eesti tervishoiuasutuste tervishoiutegevusi ja -prioriteete; 2. seirab ja hindab enda kompetentside taset, lähtudes teenuse iseloomust; 3. valib esitatud probleemide jaoks kohased strateegiad ja töötab välja vastava teenuse, kasutades tervisedenduse teooriad ja meetodeid; 4. pakub sekkumis-, ennetus- ja rehabilitatsiooniprogramme jms teenuseid; toob uued teenused klientide tähelepanu fookusesse.	
B.2.20 Praksise haldamine	**EKR tase 7**
Tegevusnäitajad: 1. kavandab kliinilise psühholoogia teenuse osutamiseks vajaliku praksise, lähtudes elanikkonna tervisevajadustest ja ettevõtluse headest tavadest; 2. korraldab ja juhib personali tööd, lähtudes organisatsiooni- ja juhtimispsühholoogia põhimõtetest; 3. korraldab praksise turundustegevust, arvestades psühholoogide kutse-eetika põhimõtteid; 4. planeerib ja haldab finantse, lähtudes ettevõtluse headest tavadest; 5. loob ja säilitab kvaliteedi tagamise süsteemi oma praksise kui terviku jaoks, lähtudes tervishoiuteenuse kvaliteedinõuetest; 6. seirab klientide rahulolu ja kasutab seire tulemusi praksise arendamiseks.	

KUTSET LÄBIVAD KOMPETENTSID

B.2.21 Kliinilise psühholoogi kutset läbiv kompetents	EKR tase 7
Tegevusnäitajad: 1. kasutab kognitiivse, diferentsiaal-, isiksuse-, emotsioonide- ja motivatsiooni-, neuro-, arengu-, töö- ja organisatsiooni-, haridus- jt psühholoogia rakendusvaldkondade teadmisi patsiendi nõustamiseks ning vajadusel edasi suunamiseks teiste valdkondade psühholoogide juurde; 2. töötab oma kompetentsuse piirides ning vajadusel soovitab patsiendile/kliendile teisi spetsialiste (nt psühhiaater, logopeed); 3. jälgib ja kavandab oma töövaldkonna arenguid ja prognoosib nende mõju; 4. järgib psühholoogi kutse-eetika põhimõtteid; 5. järgib oma töös kõiki kutsealaga seonduvaid õigusakte;	

6. suhtleb inimestega, arvestades nende psüühilist seisundit, individuaalseid omadusi ja keskkonnategureid; 7. lähtub patsiendi tervise vajadustest, toetub empiiriliselt tõendatud teooriatele ja kasutab adekvaatseid ning kontrollitud psühhomeetriliste omadustega meetodeid; 8. kasutab oma töös arvutit vähemalt Algtasemel kasutaja tasemel (vt Lisa 1); 9. kasutab oma töös eesti keelt tasemel C1 ja kaht võõrkeelt tasemel B1, sealhulgas soovitavalt vene keelt (vt lisa 2).
Hindamismeetod(id): Läbivaid kompetentse hinnatakse teiste kutsestandardis toodud kompetentside hindamise käigus.

C-osa
ÜLDTEAVE JA LISAD

C.1 Teave kutsestandardi koostamise ja kinnitamise kohta ning viide ametite klassifikaatorile	
1. Kutsestandardi tähis kutseregistris	23-28112018-1.9/6k
2. Kutsestandardi koostajad	Mairi Männamaa, SA Tartu Ülikooli Kliinikumi Lastekliinik Maie Kreegipuu, Viljandi Haigla Psühhiaatriakliinik Pille-Riin Kaare, SA PERH Psühhiaatriakliinik Peeter Pruul, Bris Novus OÜ Andres Lehtmets, Eesti Psühhiaatrite Selts Kirsti Akkermann, Tartu Ülikooli psühholoogia instituut
3. Kutsestandardi kinnitaja	Tervishoiu Kutsenõukogu
4. Kutsenõukogu otsuse number	13
5. Kutsenõukogu otsuse kuupäev	28.11.2018
6. Kutsestandard kehtib kuni	27.11.2023
7. Kutsestandardi versiooni number	6
8. Viide Ametite Klassifikaatorile (ISCO 08)	2634 Psühholoogid
9. Viide Euroopa kvalifikatsiooniraamistikule (EQF)	7
C.2 Kutsenimetus võõrkeeles	
Inglise keeles	Clinical Psychologist, level 7
Saksa keeles	Klinische Psychologe/Psychologin
Vene keeles	Медицинский психолог
C.3 Lisad	
Lisa 1 Digipädevuste enesehindamise skaala	
Lisa 2 Keelte oskustasemete kirjeldused	